

Nr 25.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

Utskottet får härmed avgiva utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 5 mars 1954 avlåtna proposition, nr 150, angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, i vad propositionen avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande utredningen i hithörande ärenden får utskottet i huvudsak hänvisa till motsvarande punkter i ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för nämnda dag (bilaga 7 s. 21—34 och bilaga 13 s. 55—56).

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

1:o) 9. Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Statens försöks-
gårdar. Under denna anslagsrubrik har för budgetåret 1953/54 anvisats ett
förslagsanslag av 298 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 5 juni 1953, bland
annat, bemyndigat styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruks-
försök att fastställa stater för de olika försöksgårdarna för nämnda budget-
år. Därvid skulle iakttagas, att till utgifter för försöksverksamheten och
för investeringar vid samtliga försöksgårdar icke finge användas högre be-
lopp än 130 400 respektive 106 000 kronor samt att i staterna icke finge upp-
tagas högre nettotillskott av statsmedel än tillhopa 253 000 kronor. Vidare
har högskolestyrelsen bemyndigats att för täckande av oförutsedda utgifts-
ökningar eller inkomstminskningar i jordbruksdriften medgiva överskri-
danden av försöksgårdarnas stater i den mån det sammanlagda nettotillskot-
tet av statsmedel icke komme att överstiga 273 000 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (skr. 15/2
1954) hemställer, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 skall
till statens försöksgårdar anvisas ett anslag å 310 800 kronor, varav 157 500
kronor för betalning av vissa skulder, som åvilar Öjebyns och Brännbergs
försöksgårdar, samt 153 300 kronor till kostnader för driften vid nämnda
gårdar under innevarande budgetår.

I motiveringen för sitt äskande anmäler högskolestyrelsen inledningsvis,
att styrelsen i samband med en av styrelsen igångsatt utredning rörande

försöksgårdarnas ekonomi och förvaltning låtit granska ekonomin och förvaltningen vid Öjebyns och Brännbergs försöksgårdar. Därvid har konstaterats, att förutvarande extra ordinarie försöksgårdsföreståndaren för Öjebyns försöksgård, vilken jämväl varit tillförordnad föreståndare för Brännbergs försöksgård, ådragit försöksgårdarna betydnande skulder.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att förenämnda granskning av högskolestyrelsen anförtrots en av styrelsen utsedd kommitté, vilken då fråga varit om Öjebyns försöksgård anlitat en auktoriserad revisor, åt vilken uppdragits att från gårdens större affärsförbindelser söka erhålla kontoutdrag utvisande de utbetalningar, som gjorts till gården, och de inbetalningar, som erhållits från gården under tiden den 1 juli 1950—den 15 november 1953.

Beträffande det för betalning av vissa skulder äskade beloppet framgår av högskolestyrelsens skrivelse, att vid berörda försöksgårdar förekommit såväl utgifter som inkomster, vilka betalats respektive uppburits av föreståndaren men icke redovisats. Sålunda uppgår beloppet av betalade men icke redovisade utgifter till omkring 207 600 kronor för Öjebyns försöksgård och till omkring 1 600 kronor för Brännbergs försöksgård. Å andra sidan synes enligt högskolestyrelsen den verkställda granskningen ge vid handen, att vid Öjebyns försöksgård inlutit omkring 149 000 kronor, vilka inkomster varken fakturerats eller inbetalats till högskolan. Härtill kommer ett belopp å 10 600 kronor, vilket avser fakturerade och betalade men icke redovisade inkomster. Föreståndarens fordran mot statsverket skulle alltså uppgå till $(207\,600 + 1\,600 - 149\,000 - 10\,600 =) 49\,600$ kronor. Av högskolestyrelsens skrivelse framgår vidare, att ej likviderade räkningar finnes å sammanlagt 107 900 kronor, varav 94 300 kronor avser Öjebyns försöksgård och 13 600 kronor Brännbergs försöksgård.

Högskolestyrelsen framhåller vidare, att ytterligare granskning av materialet pågår. Denna avser närmast kontroll av att räkningar icke redan likviderats av lantbrukshögskolan och ingår i räkenskaperna. I samband med denna utredning, vilken torde komma att bli tidsödande, bör enligt styrelsen undersökas, om skadeståndskrav bör framställas mot föreståndaren för att denne undanhållit upplysningar, som varit nödvändiga för att kunna bedöma ekonomin vid Öjebyns försöksgård. Genom nämnda undanhållande har föreståndaren gjort det omöjligt för styrelsen att vidtaga åtgärder i tid för att nedbringa kostnaderna för försöksgården. Med hänsyn till dessa omständigheter kan det enligt styrelsen givetvis ifrågasättas, om nyssnämnda belopp å 49 600 kronor bör äskas nu. Styrelsen finner det dock lämpligt, att hela beloppet upptages. I den mån anslaget ej kan utnyttjas under innevarande budgetår, bör beloppet återgå till statsverket.

Vad härefter angår det av högskolestyrelsen till kostnader för driften vid Öjebyns och Brännbergs försöksgårdar äskade beloppet å 153 300 kronor har i propositionen anmälts, att styrelsen för innevarande budgetår fastställt stater för dessa gårdar, i vilka nettoutgifterna upptagits med 34 000 respektive 28 700 kronor.

Enligt högskolestyrelsens beräkningar måste nettoutgiften för Brännbergs

försöksgård överskridas med 14 000 kronor och nettoutgiften för Öjebyns försöksgård med 139 300 kronor.

I fråga om överskridandet av staten för Öjebyns försöksgård anför högskolestyrelsen, att bland annat 10 000 kronor beräknats för att avhjälpa brister i det elektriska ledningsnätet.

Statskontoret har i yttrande över högskolestyrelsens framställning anfört, att statsverket ej lärer kunna undandraga sig att ställa medel till förfogande såväl för betalning av oguldna räkningar, avseende de båda försöksgårdarna, enligt framställningen belöpande sig till 107 900 kronor, som för det fortsatta uppehållet av driften vid gårdarna. I förevarande sammanhang bör emellertid enligt ämbetsverket medel ej beräknas för upprustning av byggnader, reparation av elledningar m. m. Det för verksamheten vid Öjebyn beräknade tillskottet å 139 300 kronor bör därför nedsättas med förslagsvis 10 000 kronor. Det reservbelopp å 20 000 kronor, som står till förfogande å anslaget till statens försöksgårdar för innevarande budgetår, bör åtminstone till viss del, förslagsvis med 10 000 kronor, användas för att täcka underskott å driften.

Ämbetsverket framhåller vidare att då den pågående utredningen rörande föreståndarens förvaltning ännu ej framförts så långt, att storleken av dennes eventuella fordran mot statsverket kan bedömas, med denna uppgörelse tills vidare bör anstå, varför det för ändamålet beräknade beloppet, 49 600 kronor, ej bör medräknas vid bestämmande av tilläggsanslaget. Detta bör alltså upptagas med i avrundat belopp högst $(107\,900 + 153\,300 - 10\,000 - 10\,000 =)$ 240 000 kronor.

Ämbetsverket anser slutligen angeläget, att den granskning rörande de statliga försöksgårdarnas ekonomi och förvaltning, som styrelsen låtit igångsätta, skyndsamt skall genomföras under samverkan med riksräkenskapsverket.

Riksräkenskapsverket har i remissyttrande icke något att erinra mot att medel för de i framställningen berörda ändamålen anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1953/54.

Departementschefen har anfört följande.

»Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har en granskning av de ekonomiska förhållandena vid Öjebyns och Brännbergs försöksgårdar givit vid handen, att gårdarna belastats med skulder till betydande belopp. Sålunda föreligger förfallna men obetalda räkningar till, såvitt nu kan bedömas, ett sammanlagt belopp av 94 300 kronor beträffande Öjebyn samt 13 600 kronor i fråga om Brännberg. Vidare synes försöksgårdsföreståndaren personligen ha en fordran å 49 600 kronor på grund av att han själv bestritt åtskilliga utgifter utan att redovisa dessa i gårdarnas räkenskaper. Till en del har också gårdarnas inkomster använts för att bestrida utgifter utan att redovisas.

Av den företagna undersökningen synes framgå, att försöksgårdsföreståndaren undanhållit lantbrukshögskolan upplysningar, som varit nödvändiga för att kunna bedöma gårdarnas ekonomi. Undersökningen fortsattes, och

därvid torde såsom högskolestyrelsen anfört, bland annat, böra tagas under övervägande huruvida skadeståndskrav skall framställas mot försöksgårdsföreståndaren. I samband härmed torde jag få framhålla, att den auktoriserade revisor, som anlåtats vid undersökningen, haft att utföra vissa speciella utredningar samt att dessa torde vara i huvudsak slutförda. Såsom statskontoret anfört bör såväl förevarande utredning rörande Öjebyns och Brännbergs försöksgårdar som den av högskolestyrelsen igångsatta allmänna granskningen av de statliga försöksgårdarnas ekonomi och förvaltning i fortsättningen utföras i samråd med riksräkenskapsverket.

För att kunna fortsätta driften vid gårdarna fordras ytterligare väsentliga tillskott av statsmedel. Till en början är det uppenbart, att statsverket icke kan undandraga sig att betala de oguldna räkningarna. För detta ändamål bör anvisas ett belopp av 107 900 kronor. Däremot delar jag statskontorets uppfattning, att det kan anstå med anvisande av medel till att täcka försöksgårdsföreståndarens eventuella fordran i avvaktan på att utredningen rörande dennes förvaltning avslutas.

Vad härefter angår medelsanvisning för den fortsatta driften har jag icke något att erinra mot att 14 000 kronor anvisas i fråga om Brännbergs försöksgård.

Beträffande Öjebyns försöksgård är jag icke beredd att tillstyrka, att medel i detta sammanhang skall beräknas till kostnaderna för att ställa i ordning det elektriska ledningsnätet. Nettoutgifterna skulle sålunda kunna begränsas till (173 300 — 10 000 =) 163 300 kronor. I likhet med statskontoret anser jag dessutom, att av det reservbelopp å 20 000 kronor, som står till förfogande å anslaget, en summa av 10 000 kronor bör tagas i anspråk. Överskridandet av staten för Öjebyns försöksgård skulle vid bifall härtill kunna begränsas till (163 300 — 34 000 — 10 000 =) 119 300 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit erfordras ett sammanlagt belopp av (107 900 + 14 000 + 119 300 =) 241 200 kronor. Detta belopp torde lämpligen böra utgå från det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till statens försöksgårdar. Härför torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas.»

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må medgiva, att av det för budgetåret 1953/54 anvisade förslagsanslaget till Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Statens försöksgårdar må för täckande av i det föregående angivna utgifter tagas i anspråk ett belopp av högst 241 200 kronor.

J. Skogsväsendet.

2:o) 27. Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader. Under denna anslagsrubrik har för budgetåret 1953/54 anvisats ett reservationsanslag av 5 441 000 kronor.

Skogsstyrelsen (skr. 12/2 1954) hemställer, att under följande anslag skall å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas sammanlagt 690 000 kronor för de i nedanstående sammanställning angivna ändamålen.

1. Skogsstyrelsen: Omkostnader.		
Resersättningar		5 000
2. Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader.		
a) Kursverksamhet	40 000	
b) Redskapsutrustning	20 000	
c) Resersättningar	40 000	
d) Plantskolor	125 000	225 000
3. Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo.		
Tillfälliga skogsbilvägar och skogshärbärgen		300 000
4. Skogsvård m. m.: Bidrag till vissa skogsbrukskurser m. m.		
Kursverksamhet		60 000
5. Lånefonden för insamling av skogsfrö		100 000
	Summa kronor	690 000

Vidare hemställer skogsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte

6. medgiva, att bidrag för uppförande av skogshärbärke eller annan liknande förläggning i samband med tillvaratagande av under vintern 1954 stormfällt virke må beviljas ur anslaget till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo utan hinder av bestämmelsen i kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 530) angående statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader m. m. att sådant bidrag må beviljas endast under förutsättning att det uppenbarligen är av väsentlig betydelse för bränsleanskaffningen eller för motverkande av arbetslöshet att anläggningen uppföres,

7. vidtaga åtgärder för att åstadkomma vidgad rätt för skogsägare att göra insättning på särskilt skogskonto i bank.

I anslutning härtill framhåller skogsstyrelsen, att de svåra stormhärjningarna i skogen den 3 och 4 januari 1954 föranlett olika åtgärder från det allmännas sida, vilka hittills främst avsett anskaffning av arbetskraft för att tillvarata det stormfällda virket. Från det allmännas sida torde emellertid åtgärder behöva vidtagas även i flera andra avseenden. Icke minst gäller detta skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, som inom de härjade områdena i stor utsträckning måste inriktas på åtgärder såväl för det fällda virkets ändamålsenliga tillvaratagande och vård som för undvikande av skadeverkningar på kvarstående skog ävensom för restaureringsarbeten m. m. I samband härmed kommer att uppstå icke förutsedda kostnader, för vilkas täckande det torde vara nödvändigt, att medel beviljas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

I sin skrivelse framhåller skogsstyrelsen vidare önskvärdheten av att de av stormhärjningarna värst drabbade kommunerna blir föremål för ny fastighetstaxering redan detta år. Ett ytterligare önskemål är att fraktlindring på statens järnvägar i största möjliga omfattning medges för transport av virke från det härjade området till andra landsdelar, där avsättning kan

finnas. Sänkta transportkostnader skulle minska behovet av extraordinära åtgärder för att skydda det obearbetade virket mot röt- och insektsskador m. m.

Statskontoret har i remissyttrande över skogsstyrelsens förslag motsatt sig, att särskilda medel för ändamålet skall anvisas å tilläggsstat.

Departementschefen har anfört följande.

»Den svåra stormen i början av januari i år orsakade stora skador på skogen främst i de mellersta och östra delarna av landet. På åtskilliga platser inom de drabbade områdena förekom stormfällningar, som till omfattningen motsvarade flera normala årsavverkningar. Med hänsyn till de stora värden, som därigenom satts på spel, torde det vara ett allmänt intresse att i största möjliga utsträckning mildra skadorna. Såsom framgår av vad skogsstyrelsen anfört har från det allmännas sida även vidtagits åtgärder i detta syfte främst genom att anskaffa arbetskraft för det stormfällda virkets tillvaratagande. Enligt min mening synes det emellertid vara angeläget, att ytterligare åtgärder vidtages, framför allt i syfte att få till stånd erforderliga restaureringsarbeten. Jag delar sålunda skogsstyrelsens uppfattning att ett ytterligare belopp av 100 000 kronor bör ställas till förfogande för utlämnande av frölån. I enlighet med skogsstyrelsens framställning synes vidare medel böra anvisas till kostnaderna för en utökning av skogsvårdsstyrelsernas plantproduktion. Jag är emellertid icke beredd tillstyrka, att större belopp än 50 000 kronor anvisas för sistnämnda ändamål. Vidare bör enligt min mening ett belopp av 100 000 kronor ställas till förfogande för att iordningställa tillfälliga bilvägar inom de skogsområden, där stormfällningar förekommit. Därigenom skulle utforslingen av det stormfällda virket underlättas högst väsentligt. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka vad skogsstyrelsen föreslagit rörande bidrag för uppförande av skogshärbärgen och liknande förläggningar. Jag anser mig icke heller kunna förorda den föreslagna medelsanvisningen för kursverksamhet och för anskaffande av redskap till skogsvårdsstyrelserna. I fråga om de av skogsstyrelsen äskade beloppen till reseersättningar anser jag icke erforderligt, att ytterligare medel anvisas till resekostnaderna för skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän. Däremot anser jag angeläget, att medel anvisas till dylika kostnader för den expertis från skogsforskningsinstitutet, som det enligt vad skogsstyrelsen anfört kan bli nödvändigt att anlita för de undersökningar, som behöver verkställas. Då medelsanvisningen lämpligen synes böra ske i form av tillstånd att överskrida skogsforskningsinstitutets omkostnadsanslag, torde jag få återkomma till denna fråga i annat sammanhang. Ej heller frågan om åtgärder för att åstadkomma vidgad rätt för skogsägare att göra insättning på särskilt skogskonto i bank torde här böra upptagas till behandling.

De av mig i det föregående tillstyrkta beloppen synes böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår med hänsyn till angelägenheten av att den verksamhet, vartill medel äskats, snarast skall kunna igångsättas. Jag föreslår därför, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 skall anvisas dels ett reservationsanslag av 50 000 kronor till Skogsvård m. m.:

Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader, dels ett reservationsanslag av 100 000 kronor till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo, dels ock ett investeringsanslag av 100 000 kronor till Lånefonden för insamling av skogsfrö. Till frågan om anvisande av sistnämnda båda anslag återkommer jag under följande anslagspunkt, respektive vid anmälan av under jordbruksdepartementet hörande ärende angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54.»

Utskottet. Med hänsyn till de svåra stormfällningar, som i början av detta år hemsökt vissa delar av landet, anser utskottet i likhet med departementschefen angeläget att åtgärder vidtages för att mildra skadorna. Utskottet biträder därför de förslag till medelsanvisning, som departementschefen framlagt i detta hänseende. Detta innebär, att utskottet tillstyrker, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 skall anvisas dels ett reservationsanslag av 50 000 kronor till Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader, dels ett reservationsanslag av 100 000 kronor till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo, dels ock ett investeringsanslag av 100 000 kronor till Lånefonden för insamling av skogsfrö.

Emellertid har enligt till utskottet lämnade uppgifter starkt behov framkommit att ha medel tillgängliga för vissa instruktionskurser samt s. k. rörlig instruktionsverksamhet i motorsågning m. m. Med hänsyn till angelägenheten av att de belopp, som sålunda föreslagits på grund av stormfällningarna, kommer att användas för de mest behövliga ändamålen är det enligt utskottets mening lämpligt, att medlen icke bindes alltför hårt. Fördenskull förordar utskottet, att Kungl. Maj:t skall äga att av det anslag å 50 000 kronor, som avses till kostnaderna för en utökning av skogsvårdsstyrelsernas plantproduktion, disponera erforderligt belopp jämväl för andra ändamål, exempelvis för nyssnämnda kurser eller dylikt.

Då vad i övrigt anförts under förevarande punkt icke föranleder någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

3:o) 29. Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. Under denna anslagsrubrik har för budgetåret 1953/54 anvisats ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

Utskottet. Under återopande av vad som anförts under nästföregående punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Kapitalinvesteringar.

V. Statens utlåningsfonder.

4:o) 10 a. **Lånefonden för insamling av skogsfrö.** Vid 1949 års riksdag (Prop. 1949: 2; Rskr 21) beslöts inrättandet av en statlig utlåningsfond, benämnd lånefonden för insamling av skogsfrö. Såsom kapital för fonden har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1952/53 förelåg i fonden ett outnyttjat belopp av 50 000 kronor. Enligt beslut av 1953 års riksdag (Rskr. 90) må nyssnämnda anslag användas under budgetåret 1953/54 för det med anslaget avsedda ändamålet.

Utskottet. Utskottet hemställer under hänvisning till vad som anförts under punkten 2:o),

att riksdagen må till *Lånefonden för insamling av skogsfrö* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Stockholm den 23 april 1954.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Lage Svedberg, Jon Jonsson, Eskilsson, Hansson*, Franzén, Mossberger, Johan Persson* och William Ohlsson; samt

från andra kammaren: herrar Jacobson i Vilhelmina*, Andersson i Hyssna, Hægglom, Antby*, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Utbult, Lindström och Svensson i Vä* samt fru Lewén-Eliasson.

* Ej närvarande vid justeringen.